

## Вежбање 9 – домаћи задатак из српског језика

### Књижевност

115. У сваком од одломака из приповетке *Кањош Мацедонових* Стефана Митрова Љубише употребљен је један **облик казивања**. Заокружи назив тог облика.

1.

– Ми се надали да ће нам доћи бољи и виши јунак него си ти.

Наједи се Кањош да пукне:

– Моја господо! Бољи и виши пођоше бољијема и вишијема, а ја једва вас допадох.

нарација      дескрипција      дијалог      монолог

2.

Приспије Кањош у Млетке на Цвијети, у најљепше доба године. Гдје ће, гдје неће, те он код оне тројице гдје је пио кафу.

нарација      дескрипција      дијалог      монолог

3.

Свод јој је позлатом извезен, ступови мраморни златном жицом опточени, столи од кадифе с бисерним уресом, а дуждево престоље од слонове кости окићено ловорјем.

нарација      дескрипција      дијалог      монолог

116. Која два облика казивања препознајеш у наведеном одломку из дела *Јабука на друму* Вељка Петровића?

Ускоро, само на највишим и кртим изданцима остаће нешто јабука, али те, ако одоле свим искушењима и агресијама оздо, развијаће се све лепше што их буде мање. Из дана у дан ће сунце претварати њихово јетко зеленило у медено жутило; прво у оно танано раних ливада и шибља а касније у златни сјај липова нектара. Оне као да светле, као да осветљавају надалеко своју дадиљу која их спасава носећи их изнад себе саме, али тиме то несрећно дрво само још више намамљује грамжљиве, обесне пролазнике и адраповце.

Облици казивања у наведеном одломку су:

- а) нарација;      б) дескрипција;      в) дијалог;      г) монолог.

Заокружи слова испред тачних одговора.

117. Подвуци дијалог у одломку из народне бајке *Златна јабука и девет пауница*.

Био један цар, па имао три сина и пред двором златну јабуку, која за једну ноћ и уцвета и узре и неко је обере, а никако се није могло дознати ко. Једном стане се цар разговарати са својим синовима:

— Куда се то дева род с наше јабуке?

На то ће рећи старији син:

— Ја ћу ноћас чувати јабуку, да видим ко је бере.

118. Одреди називе облика казивања (приповедање, описивање, монолог) у наведеним одломцима из приповетке *Кроз мећаву* Петра Кочића.

А. Кад се све старо измакло, кад је сасвим осиромашео и опотребио, кренуо би у доње крајеве, доле гдје га нико не познаје, па би радио на надницу. Тако би преко лета зарадио нешто за зиму, да се прехрани и прислужи свијеће на гробовима своје чељади.

Облик казивања: \_\_\_\_\_

Б. Сијед је сав, коштат и крупан као одваљен комад оних грђених и непрекидно мрачних и туробних планина, што се мукло уздижу поврх његова села. [...] Уздигао накостијешене, дебеле обрве, испод којих мутно „као из неке даљине“ вире уморене и готово умртвљене очи [...]

Облик казивања: \_\_\_\_\_

В. Реља, усправан, потамњео у образима као какав окорјели грешник, празна и укочена погледа, хода тамо и амо, суво, изнемогло шапће и мрмља:

- Чудне ли среће и црна ли удеса мога!... Боже, боже, што си тако немилостан! Што расточи државину моју, што обори и разруши краљевину моју?...

Облици казивања: \_\_\_\_\_ и \_\_\_\_\_

119. У песми *Вече* Војислава Илића подвуци бар две **ономатопејске** речи.

Све грли мир и сан. Покашто заурла  
само Суседов стари пас, ил' позно  
дошавши с рада, Испреже ратар плуг  
и стоку уморну поји,  
И ђерам шкрипи све и вода жуборећ' пада.

\_\_\_\_\_

120. Подвуци у стиховима из песме *Мраз* Алексе Шантића стилску фигуру **поређење**.

Врхове брда сјај јутарњи жари,  
сребрна магла диже се са грма;  
Високо шуме јабланови стари  
и поток тече као чиста срма.

121. Прочитај стихове из песме *Ја сам стена* Ђуре Јакшића. Подвуци стих у којем препознајеш **ономатопеју**.

У ноћима смрти страшне  
На раме ми птице слећу  
И злослутним гракћу гласом:  
Пакост, злобу и несрећу...

122. Прочитај одломак из *Приче о печуркама* Данила Киша. Подвуци у одломку три епитета.

Свуда наоколо, по ивицама пропланка, расле су велике печурке, одозго сјајне и мрке као хлебови. [...] Виде се како сврдлају однекуд из дубине, попут неке чудне глисте, затим како се надима слој трулог лишћа. Онда се испод земље помаља мрка глатка капа, као тесто које се румени и надолази.

123. Прочитај песму Јована Јовановића Змаја из збирке *Ђулићи* и размисли о мотиву **цвета** у стиховима.

XIX

Молио сам очи,  
Да сузе не лију,  
И молио сам прси,  
Да тако не бију.

И преклињ'о сам љубав,  
Та да ме не куша;  
Ал' љубав, очи, срце,  
Нико ме не слуша.

А један цветић што га  
Најлепши роди мај,  
Чуо је шта сам крио –  
Најтананиј' уздисај.

Мирис се тога цвета  
С уздахом замрси,  
И цветак порумене,  
Паде ми на прси.

Па сад ми цветак дражи  
Од самих очију,  
Па сад ми цветак ближи  
Од самих прсију;

Па сад ме љубав гони  
Да иштем опроштај –  
Гле, шта учини са мном  
Малени цветак тај.

На кога мисли лирски субјект када говори о **цвету, цветићу и цветку**? \_\_\_\_\_

124. Прочитај народну песму *Љубавни растанак* и обрати пажњу на тему ове песме.

|                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Два цвијета у бостану расла:<br>плави зумбул и зелена када.<br>Плави зумбул оде на Дољане,<br>оста када у бостану сама.<br>Поручује зумбул са Дољана:<br>„Душо моја, у бостану кадо,<br>како ти је у бостану самој?“ | Одговара из бостана када:<br>„Што је небо – да је лист 'ртије,<br>што је гора – да су калемови,<br>што је море – да је црн мурећеп,<br>пак да пишем три године дана,<br>не би моји' исписала јада!“ |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Тема ове песме је:

- а) љутња на родитеље који не разумеју љубав младих;
- б) свађа момка и девојке због његовог одласка;
- в) неизрецивост туге због растанка вољених особа;
- г) суровост природе која уништава крхка бића.

Заокружи слово испред тачног одговора.

125. Заокружи слово испред основног мотива у наведеном одломку из Теодосијевог *Житија Светог Саве*.

И када је осетио да су заспали, божанствени младић, будно око, уставши од њих поклони се пред светим олтарем и даде своје обете Господу, пошто га благослови игуман, и узе једнога старца, одликована свештеничким чином, те узиђе на велики пирг у манастиру. Затворивши га за собом, рече благодаривши Бога:

„Узнећу те, Господе јер си ме подигао!“

А јереј чита молитву и постриже власи главе његове и у ризу га обуче анђелскога образа, и промени му име Растко у Сава.

Основни мотив:

- а) молитва јереја;
- б) благослов игумана;
- в) чин замонашења;
- г) ноћ у манастиру.

126. Прочитај народну песму *Успаванка* и песму *Очију твојих да није Васка*  
Попе. Уочи мотиве који се појављају у обе песме.

| Успаванка                                                                                           | Очију твојих да није                                                   |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| Разапела сам љуљку<br>под шљивом<br>и детету је добро...                                            | Очију твојих да није<br>Не би било неба<br>У слепом нашем стану        |
| Киша пада, окупа га.<br>Лишће слети, покрије га.<br>Коза прође, подоји га.<br>Ветар дуне, уљуља га. | Смеха твога да нема<br>Зидови не би никад<br>Из очију нестајали        |
| Спавај, сине,<br>мирно спавај,<br>слушај мајку<br>и не плачи.                                       | Славуја твојих да није<br>Врбе не би никад<br>Нежне преко прага прешле |
|                                                                                                     | Руку твојих да није<br>Сунце не би никад<br>У сну нашем преноћило      |

Подвуци **мотиве** који се јављају у **обе** песме:

очи      природа      љубав      брига      нежност      опасност      смех